

Буряки цукрові

Валерій Радкевич

Буряки цукрові. (цикл "Моя совдепія")

Дружині любій на день народження 12.02.2010г.

Мороз вдарив, як ніколи, рано. Колгоспники ще багато чого не встигли зібрати з полів. Кукурудза почекає - їй мороз не завада, а от цукрові буряки зовсім інша справа - їх треба зібрати і терміново, бо цукор втече. Чому не зібрали до цього часу, тим більш, що усе літо в колгоспах працювали громади з міст та, окрім того, весь вересень величезна сила студентів була у розпорядженні голів колгоспів, — то питання риторичне, а відповідь одна: не передбачувані погодні обставини, у них завжди зима не передбачувана і нічого з тим не поробиш. Та це й не наша справа. Треба то треба - які питання можуть бути до держави демократичного централізму? Все ж дуже просто: центр дає команду (централізм), демос виконує (демократія) - ото ж тобі у уся демократія.

Але ж ніхто вже й гадки не мав, що покличуть до ланів колгоспних в такий час, бо як не ряди, — листопад вже на дворі - які там сільгоспроботи, самий час по хатах горілкою бавитись. Так ні - як раз по обіді стукає наш начальник відділу (добрий такий чоловіче) по графіну олівцем, потребує уваги, та й оголошує, що кличе усіх нас партія та уряд зробити поміч сільським виробникам, бо дуже їм важко у цей складний час, коли морози вдарили, нікого про те заздалегідь не попередивши. Подивились ми, подивились, але питати, - що та до чого — й гадки не мали - та й що там питати, ми з дитинства звикли - треба і все, — які там питання, які пояснення. Кому треба, чому треба, навіщо? - це справа не наша, наша справа відгукуватись на оте "ТРЕБА" відразу і без питань. Хоча у той же час, кому воно до вподоби у таку негоду та й в поля, щось там збирати. Хай би йому грець, але робити нічого: на місцях залишаються вагітні та зовсім немічні, щоб робили план за всіх, а всі інші — до дому, готуватись до колгоспу. Справа на ланах була, мабуть, дуже кепська, бо поставили "в ружьє" усіх, навіть, чого раніш ніколи не було, директор і той був мобілізований. Однак, цікава річ, при всій потужній потребі помочі селу, наш містечковий пролетаріат (прибиральниці, робітниці біля копіювальної техніки), котрому зрозуміло, нічого робити, коли нема тих хто ту роботу дає, навіть не ворухнувся у бік села - не займає це його і його не займай, бо звільниться, шукай потім прибиральницю та інших пролетарок, - їх чіпати не можна - вони незамінні, зовсім інша справа ми освічені інтелектуали. Архітектори шуткують: "Нічого, взимку, коли вже сніг заховає все, що не зібрали і з'явиться багато вільного часу, колгоспники приїдуть до нас на поміч".

З інститутів проектних та наукових, а їх багато було у Харкові, чимало назбирали помічників сільському господарству, та й рано вранці цілий состав було спроваджено на підтримку колгоспникам. Я з товаришами розташувався в плацкартному купе, враховуючи навіть бокову полицю. Що робити у потязі? Зрозуміло – їсти. А що робити, коли поїв? Зрозуміло – співати. Вагон великий, людей багато, пісень до пуття ніхто не знає, але хтось починає заспівувати якусь пісню, його поодиноці підхоплюють, а потім все вгасає, бо далі першого куплета слів не знають. Гурба сантехників, зрозуміло, проєктантів, що розташувалась ближче до туалету, почала якось налагоджувати спів, до них приєднувались електрики та деякі конструктори. Не скінчивши одну пісню, вони починали іншу, мов нагризували вершки пісень, таким чином спів був безперервний, але ж не для кожного вуха стерпний. Ті, хто співав, мабуть, мали с того якусь втіху, у всякому випадку вони не чули себе і це було їх перевагою, але ми їх чули і ніякого задоволення від того співу не відчували, більш того, це сприймалось, як насилля над органами чуттів. Та крім того, що пісні якісь ніякі, так ще й ніяк не весело від того співу. Та той годі — треба покласти край отому безладу. Я покликав до себе товаришів та нашепотів їм план, як перетворити все це в забавну втіху. Як тільки сантехнічна гурба почала заспівувати нову пісню, я здерегував і ми всі разом затягнули що було дурі: "Не слышны в саду даже шорохи..." — гурба від несподіванки замовкла, мов шокована. Замовкли і ми. То вони ще не розуміючи, що відбувається, почали нову пісню. Як тільки залунали перші ноти, знов з усієї дурі: "Не слышны в саду только шорохи, все здесь замерло..." — цього було удосталь, щоб знов перервати спів наших суміжників (так звуться ті, хто разом працює над проєктом, кожний роблячи свою частку справи). І скільки раз вони починали заспівувати, стільки раз ми гупали по них своїми "Не слышны в саду...", було смішно та весело, настрої піднявся, пісень на найвищому ділетанському рівні ніхто вже не співав, бо було зрозуміло, що архітектори не дадуть лупати по їх тонкому слуху. Ото й добре: перейшли на анекдоти.

Шкода, нема того Аркашки, який грає на гітарі, співає та знає багато пісень. Прийняв би на себе його норму у полі, тільки би він грав та співав. Але, нема Аркашки, звільнився, пішов у шабаї, заробляти гроші.

І біг потяг, тягнув вагони повні інтелекту, адже сміх сміхом, а отой потяг, повний фахівців самих різних, будь-яку країну збагатив би у всіх напрямках наукових та проєктувальних – отака сила була започаткована на боротьбу з природо-сільськими негодами. Біг потяг, викидаючи інтелектуальний десант на невеличких станціях та полустанках. Звідти автобусами – такими пузатими та з носом довозили вже до місця. Привезли й нас, а потім привели до великої кімнати – то була більш, як місяць, не діюча їдальня, зроблена навмисно для міських помічників, бо без них селянам годі й думати, щось там вирощувати. Тут ми мали переодягтися та залишити свої речі, до місця праці

було далеко й тому нас знову везли, але вже у грузовику. На дворі, треба сказати, було зовсім не гаряче, скоріш навпаки, тому дехто вже починав стукати зубами – одяга не дуже пристосована до польових робіт. "Нічого, зараз зігрієтесь",— сказав їдучий з нами бригадир. Від нього, нарешті, ми дізнались, що маємо робити. Було-було, скажу я вам, але такого не бачив: ми мусили викопувати буряки, тому що спеціальні комбайни цього не можуть робити, бо змерзла земля – сміх та й годі.

Поле, до якого нас привезли, було відкрите усім вітрам, єдина втіха в посадці, яка обіймала ото поле з одного боку. У посадці ми й зупинились. І хто сказав, що академік Лисенко поганий вчений: всякого разу у безмежних полях, коли тисне потреба до вітру, я дякую цьому справжньому архітектору полів за мудрі його лісополоси. І хоча листя з дерев майже все було вже на землі, тим не менш, хоч якийсь захист,— не в голому полі. А поле все було в буряках, точніше, в їх огудині, яка кущами вкривала його у клітинному порядку. В деяких місцях, було видно, хтось мав нагоду спробувати копати буряки, та либонь це його не зацікавило, залишив він по собі лише брудні плями зламаної та зав'ялої огудини, руйнуючі гармонію бурякового ландшафту.

Ми розібрали лопати та й вирушили з рішучим наміром вирити оті буряки на світ божий. Але не тут то воно було! Лопата під тиском ноги не те що не занурювалась у землю, її туди, навіть, й кувалдою не заб'єш. Почали було тягати за огудину, та куди там – огудина відривається, а буряк, навіть, не ворухнеться. Буряки були добрі та великі, — це судячи по той їх частині, яка ще влітку повилазила з землі. То що ж робити – витягти буряка ми не в змозі, та й не залишати ж їх мишам, то й прийняли рішення, насправді, воно якось само з'явилося: тягти, аж поки не витягнеш, а якщо ні, та й огудина обірвалась і вчепитися нема за що, то збивай ногою хоча б те, що над землею сторчить. Зрозуміла річ, нічого з землі не висмикується, то й почали, як ото на футболі, ногами буцати – назбивали чимало, жінки збиванні обломки до сапеток складають, чоловіки, що в слабкому взутті відносять ті сапетки до куч. Та, хоча і частково було діставали буряка, кучі не малі понакидали, то ж хоч скіки цукру, але мусить бути.

Але ось і обід їде, ну нарешті, бо після дуже ранкового чаю та й на такому чудовому повітрі їсти не те, що жадається, а, здається, вже кішка кішку смочке. Підїхала така величезна вантажівка, з кузова виглядала жіночка у стьобаній куфайці та пуховому платку, обличчя від сонця, морозу та вітру за кольором нагадувало буряк, але вже не цукровий, а той, що їмо, вона тримала термоси з їжею, щоб їх не перекинуло на колдобині. Вантажівка зупинилась біля посадки, але кликати нас не було потреби, бо ми вже були біля неї. Зняли з кузова бідон з водою, щоб руки мити. Набирали воду кухлем та зливали один одному, втираючи руки хто чим спромігся. Жіночка почала роздавати їжу: вона наливала до мисок борщ і подавала його через борт комусь з нас, ще давала ложку і шмат хліба. Приймавши миску з пахучим борщем і шматом хліба, ми

тієї ж миті опинялись в скрутному становищі: ніяк не можна було двома руками тримати три речі – гарячу миску, ложку та хліб. Почалися спроби якось здолати цю незручність: брали до однієї руки хліб та ложку, до другої миску – нічого не виходило, тоді миску затискали під лікоть і цією ж рукою тримали хліб, друга рука маніпулювала ложкою – теж нічого доброго. Ну, як у той басні "Лиса та журавель", їжа в руках, а їсти ніяк. Тоді я і звернувся до жіночці у стьобаній куфайці:

— Послухайте, ну як можна їсти у таких умовах, невже важко було закинути до кузова якій-небудь стіл, я вже не кажу про стільці, хоча б миску було куди поставити? – сердито запитав я, зрадивши своєму гумору, – який там гумор, коли з миски пахощі, їсти хочу до нестями, а замість того тільки слину пускаю.

Жіночка й сама вже бачила, що не дуже добре виходить з оцим обідом, тож якби їй отак хто подав їжу, то вона й не знає, що з ним зробила би. Але ж то вона, а тут ота срана інтелігенція, ще й окуляри почепив.

— Який стіл! Ви що не знаєте, що сільське господарство у важкому стані? — (Хтось буркнув: "воно не буває в іншому стані").— Та ви шо не советські люди!?

У тому й річ, що радянські,— подумав я, та й затиснув хліб під пахву лівої руки, він опинився біля самого рота, у той же руці тримаю миску з борщем, а правою працюю ложкою — і ніяких питань!

То й справді — ми ж радянські люди!

WalRad

12.02.2010 г.